

Szent saroktól Kultúrköztérig

Opponensi vélemény Farkas Ádám diplomamunkájáról

Kultúrköztér. A szójáték eléggé találó, jól fedti Farkas Ádám szándékát, tervezési módszerét, és a kialakult terv jellegét.

Prózaiban: a volt kalocsai érseki istálló és az uradalmi gazdaság épületeinek újrahasznosításáról szóló tervet szemlélhetünk. Egy olyan hely tervét, melynek van ragadványneve jelenleg is: Szent sarok, tehát van helye a köztudatban Kalocsán. Nagyon hálás témaválasztás, és előljáróban elmondható a tervező nem hibázik.

Jó alkalmat teremt a kultúráról alkotott véleményének kifejtésére, a dolgok rendezésére, és abból külső és belső terek alkotására. De ami még fontosabb a tárgyak közötti tér vagy viszonyok elrendezésére. Ebből a szempontból itt építészetről és építészeti gondolkodásról beszélhetünk, ami nem ábrázol és nincsenek külső hivatkozásai. Viszont belső tartalmat képez, ezt határozottan és elég könnyednek látszóan teszi.

Elfér itt a XVIII. század elejének tornyos egyházi istállója, a lapostetős korai modern, a kis nyeregtetős szállásépület és késő vagy más modern elemeket hordozó kiállítóterem. Minden egyes épület (kompozíciós darab) a maga korában és akkori stílusról alkotott legideálisabb állapot szerinti eljárásos esik át.

Az istálló kitakarítottak, lakott részei megmaradnak, folytonosságot biztosítva a használatnak. Az 1918-as szárny megkapja azt a koramodern küllemet, ami ugyan akkor már létezett, csak nem Kalocsán, hanem Bécsben, Loos munkáiban, később talán Lessner Manó kevés épületén. Vasbeton födémes, vastag kisméretű falazott jellegének kihangsúlyozása, a későbbi átalakítás során odakerült lapostető megtartása jó választás.

Mindez végül összeér azzal a dologgal ami újonnan kerül a kompozícióba, hézagosan bezárva a tömböt. Az új szárny stílusában annak a folyamatnak a része, amire a korábbiak felkészítenek. A 70-es években épült raktár elbontásával keletkező térben, az azonos kor legjobb mintáit követő szárny épül. Leginkább az angol puritán, modern építészet jegyeit viseli, vagy engem emlékeztet Jánossy munkáira is.

Mindez közrefogja a terv leginkább kortárs eszközökkel kialakított részét, az átjárható udvart, ami így valóban köztér. Ha a látványrajzokon nem is túl szerencsésen van ábrázolva, de jól érezhető a gondos cizelláltság és testre-szabott, megélhetőnek tetsző kialakítás.

Az eljárás többszörösen reduktív, sőt nevezhető radikálisnak, a szó eredeti értelmezése szerint, azaz visszatérni a gyökerekhez, a tiszta forráshoz. A különböző épületek különböző elbánásban részesülnek, tiszta struktúrába öntve sajátjaikat, majd mindezen részek súlyozottan alkotnak kollázst, így összességében teremtve új minőséget. Ezen keresztül fejeződik ki a jelen, és ez az egyik legfontosabb elvárás. A jelenidejűség értelmezési mezője, a sokféle olvasat közös eleme, a „köztér”. Amit annyival kiegészítenék, hogy számomra ezzel létrejön a köztes idő, a nyugalom pillanata is. Elfér a köztes időben minden, ami nem tőr ki mást, ami befele figyel és önmagában, önmagáért igaz. Milyen jó is látni, amikor egyébként máskor és máshogy épült házak közösen érnek a minőség állapotába. Farkas Ádám munkája ebben a katalizátor, ahol az érési folyamatok adagolása adja az együttállást.

Egyensúlyban van itt a leépítés és felépítés. Nem túlzó és pazarló az anyaghasználat, mindenhol szükséges mértékű a bontás. Gondosan mérlegeltek a terek, az alaprajzi szükségletek, a kapcsolatok. 1024 nm alapterületben elfér a klub és olvasóterem, kiállítóterem és a műhelyek. A program így hangulatában jobban hasonlít a nemzetközi szinten elterjedt **rezidenci** programoknak helyt adó belakott helyekre, mint kultúrházra, és ez így jóval életszerűbb is. A terv a jó szomszédság otthonos érzését sugallja.

Úgy érezhető végeredményében, Farkas Ádám annyit merít, amennyit elbír saját kibontakozó habitusa, merthogy ebben az esetben megállapítható, hogy van. A lapokon már észrevehető a rutinosság, az tapasztalat rendezőereje. Talán nem lesz könnyű dolga, mert a nem harsány és melldőngető munkák keletje csökkenő.

Mindezek végén elmondhatom, hogy jó volt végignézni ezt a tervet, ezalatt kiszakadni a jelenből, átjutni a köztes „téridőbe”, ahol fellelhető a spiritusz. Mégis csak maradt valami a szent sarokban!

Gratulálok.

Budapest, 2012. január 30.

Szabó Zoltán
építész